

ЗВІТ

за результатами моніторингового дослідження
обласних політик і програм з питань соціального захисту населення,
зокрема внутрішньо переміщених осіб

Запорізька міська рада

2024

Зміст

Терміни та скорочення.....	2
Вступ.....	2
Методологія дослідження.....	3
Результати огляду місцевих політик і програм у сфері соціального захисту.....	4
<i>Інформація щодо аналізу відкритих джерел.....</i>	4
<i>Підсумкова таблиця щодо аналізу відкритих джерел.....</i>	5
<i>Інформація про чинні програми регіонального та місцевого рівнів у напрямі соціальної підтримки і захисту населення.....</i>	6
<i>Інформація щодо забезпечення виконання заходів місцевих цільових програм підтримки ВПО відповідними фінансовими та організаційними ресурсами.....</i>	7
<i>Інформація про чинні НПА, спрямовані на соціальну підтримку і захист населення, надання додаткових гарантій та пільг.....</i>	7
<i>Підсумкова таблиця щодо проаналізованих місцевих нормативно-правових актів.....</i>	8
<i>Підсумкова таблиця щодо включення до програм і місцевих нормативно-правових актів ВПО, врахування їхніх потреб та інтересів.....</i>	8
<i>Аналіз наявних програм, проєктів програм і місцевих НПА на предмет включення до них ВПО, дотримання їхніх прав, врахування потреб та інтересів.....</i>	9
Висновки за результатами проведеного аналізу місцевих політик і програм у сфері соціального захисту.....	9
Рекомендації.....	10

Терміни та скорочення

- ВПО — внутрішньо переміщені особи
- НПА — нормативно-правовий акт
- ОМС — органи місцевого самоврядування
- МТГ — міська територіальна громада
- АТО — антитерористична операція
- ООС — операція Об'єднаних сил

Вступ

Впровадження цільових програм — один з дієвих механізмів вирішення питань у сфері соціального захисту населення, зокрема ВПО, на місцевому рівні, які затверджують ОМС в межах своєї діяльності (відповідно до ст. 26, ст. 43 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні»). Та підходи до впровадження таких програм різні. Деякі місцеві програми, спрямовані на соціальну підтримку вразливих категорій населення, не поширюються на ВПО, інші приділяють недостатньо уваги врахуванню їхніх потреб. Одні програми мають розгалужений комплекс заходів у напрямі матеріальної, соціальної, психологічної підтримки ВПО, інші містять один захід, що передбачає надання матеріальної допомоги або послуги.

Дане моніторингове дослідження проведене благодійною організацією «Благодійний фонд “Стабілізейшен Суппорт Сервісез”» в межах проєкту «Підтримка спроможності системи соціального захисту населення щодо реєстрації внутрішньо переміщених осіб», який реалізується за підтримки Агентства ООН у справах біженців в Україні.

Запоріжжя — адміністративний центр Запорізької області, один з найбільших індустріальних і культурних центрів півдня України. Місто розташоване на головній водотранспортній магістралі — річці Дніпро.

Від початку повномасштабної війни Російської Федерації проти України інфраструктура і житлові будівлі міста регулярно потерпають від обстрілів. У разі виникнення надзвичайних ситуацій після ракетних обстрілів на місцях працюють спеціалісти Департаменту соціального захисту населення Запорізької міської ради, які проводять реєстрацію постраждалих і вносять відповідну інформацію до Програмного комплексу «Допомога постраждалим м. Запоріжжя». Протягом 2023–2024 років здійснено 27 виїздів на місця подій, у Програмний комплекс внесено 2353 людини, які постраждали. Їм надається психологічна підтримка та сприяння у видачі гуманітарної допомоги тощо.

Відповідно до інформації в Єдиній інформаційній базі даних про внутрішньо переміщених осіб, кількість ВПО, які зареєстровані в Запоріжжі,

станом на 21.03.2024 становить 158 620 людей, зокрема 88 487 людей працездатного віку, 29 354 пенсіонери, 33 333 дитини, 7446 людей з інвалідністю, 525 багатодітних родин.

У місті облаштовано 16 приватних місць тимчасового поселення ВПО (шелтери). Загальна місткість — 669 місць. Станом на 30.05.2024 у шелторах мешкають 489 людей, вільних місць — 180.

Для підвищення комфорту проживання ВПО забезпечують побутовою технікою, меблями та іншим необхідним обладнанням, зокрема за активної підтримки міжнародних партнерів. У місцях тимчасового поселення завжди працюють психологи, а також долучаються благодійні фонди та організації з консультаціями різного характеру, проводяться тренінги з соціалізації тощо.

Для розуміння потреб і формування соціального портрету ВПО, що прибули до міста, складено «Опитувальник для вивчення проблем, з якими стикається внутрішньо переміщена особа під час інтеграції в громаду міста Запоріжжя». Станом на 04.06.2024 опитано 4382 ВПО. Ретельно проведений аналіз інформації дав змогу отримати наступні результати.

Повернутися до покинутого місця проживання після закінчення воєнних дій або деокупації планують 3307 людей. Проаналізувавши потреби в житлі ВПО, можна дійти висновку, що лише 1,5% опитаних мають власне житло. Влаштування дітей у дитячі навчальні заклади потребують 39%. Питання працевлаштування з 4382 опитаних ВПО цікавить тільки 768 людей. 40 людей з числа ВПО зазначили, що мали свій бізнес на окупованій території та потребують його релокації. Також 98 людей вказали на те, що їм необхідна підтримка для відкриття власної справи. Психологічної допомоги потребують 210 людей з числа ВПО.

Методологія дослідження

Мета дослідження

Оцінка наявності, доступності та впливу місцевих програм та політик у сфері соціального захисту ВПО, а саме виявлення сильних сторін, слабких місць, можливостей для поліпшення якості надання соціальної підтримки ВПО на місцевому рівні, подолання викликів, спричинених внутрішнім переміщенням.

Об'єкт дослідження

Обласні політики та програми у сфері соціального захисту, спрямовані на ВПО, з акцентом на аналіз механізмів урахування і дотримання їхніх прав та законних інтересів.

Предмет дослідження

Обласні цільові програми, спрямовані на соціальну підтримку і захист населення, обласні цільові програми підтримки ВПО та проекти даних програм, чинні обласні НПА (рішення, розпорядження тощо), спрямовані на соціальну підтримку і захист населення, надання додаткових гарантій та пільг, а також на соціальний захист, адаптацію та інтеграцію ВПО, звіти з виконання обласних програм і заходів.

Завдання дослідження

Проаналізувати обласні цільові програми, НПА (та проекти), спрямовані на соціальну підтримку і захист населення, щодо включення до них ВПО, врахування їхніх потреб. Проаналізувати забезпечення заходів, визначених програмами. Напрацювати відповідні рекомендації для органів виконавчої влади та ОМС щодо внесення змін і доповнень до чинних місцевих програм і НПА.

Результати огляду місцевих політик та програм у сфері соціального захисту

Інформація щодо аналізу відкритих джерел

Під час підготовки даного звіту було проаналізовано відкриті джерела та наявні на сайтах громади документи, а також направлено відповідні запити до органів місцевої влади Запоріжжя щодо впровадження цільових програм у сфері соціального захисту населення, зокрема ВПО, на місцевому рівні, які затверджуються ОМС в межах їхньої діяльності (відповідно до ст. 26, ст. 43 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні»).

Джерела інформації:

1. [Сайт](#) Запорізької міської ради та [сайт](#) Департаменту соціального захисту населення Запорізької міської ради.
2. Офіційні відповіді на запити згідно з Законом України «Про доступ до публічної інформації».
3. Статистична інформація щодо кількості ВПО, які потребують соціального захисту.
4. Місцеві НПА (положення, програми, рішення, розпорядження, плани заходів).
5. Звіти про виконання соціальних програм.

Сайти Запорізької міської ради та Департаменту соціального захисту населення Запорізької міської ради не містять окремих розділів, присвячених питанням ВПО. Відсутні й окремі розділи з інформацією про програми соціального захисту населення, зокрема ВПО, а також НПА, що надають додаткові гарантії та пільги населенню, зокрема ВПО.

Підсумкова таблиця щодо аналізу відкритих джерел

Область / населений пункт, громада	Назва місцевого органу влади або інституції соціального захисту населення, посилання на сайт	Чи є на сайті окремий розділ щодо ВПО (так/ні)	Чи є на сайті окремий розділ щодо соціального захисту		Чи є на сайті окремий розділ щодо НПА, які надають додаткові гарантії / пільги		Доступність інформації щодо програм соціального захисту населення та ВПО		Доступність інформації щодо НПА, які надають додаткові гарантії / пільги населенню та ВПО	
			Населення (так/ні)	ВПО (так/ні)	Населення (так/ні)	ВПО (так/ні)	Зазначити (легко, середня / висока складність, інформація недоступна)	Можливість заважити (так/ні)	Зазначити (легко, середня / висока складність, інформація недоступна)	Можливо заважити (так/ні)
Запорізька обл., Запорізька МТГ	Запорізька міська рада zp.gov.ua	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Висока складність	Так	Інформація недоступна	Ні
	Департамент соціального захисту населення Запорізької міської ради dszn.zp.ua	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Інформація недоступна	Ні	Інформація недоступна	Ні

Інформація про чинні програми регіонального та місцевого рівнів у напрямі соціальної підтримки і захисту населення

[Міська комплексна програма соціального захисту населення міста Запоріжжя на 2022–2024 роки](#) (затверджена Рішенням Запорізької міської ради від 22.12.2021 № 38), зі змінами.

Головна мета Програми — забезпечення системного підходу до організації соціального захисту малозабезпечених та непрацевдатних жителів Запоріжжя (дітей, людей з інвалідністю, ветеранок і ветеранів, пенсіонерів, інших категорій населення, створення умов для надання якісних соціальних послуг).

Заходи Програми:

- Соціальний захист населення: адресна допомога за особистим зверненням тим сім'ям або окремим громадянам, які опинилися в складних життєвих обставинах; адресна цільова допомога окремим категоріям жителів міста, які найбільше потребують соціальної підтримки (люди з інвалідністю, сім'ї з дітьми, ветеранки і ветерани війни, сім'ї загиблих військовослужбовиць/вців тощо).
- Матеріальне заохочення почесних громадян міста.
- Фінансова підтримка громадських об'єднань ветеранок і ветеранів міста.
- Компенсація пільгового проїзду окремим категоріям громадян.
- Надання пільг на послуги зв'язку та інших пільг жителям Запоріжжя.
- Створення умов для надання соціальних послуг людям, які належать до вразливих груп населення та/або перебувають у складних життєвих обставинах (діяльність Запорізького міського територіального центру соціального обслуговування та Запорізького міського центру соціальних служб).
- Соціальна робота з сім'ями, дітьми та молоддю, які опинились у складних життєвих обставинах та потребують сторонньої допомоги.
- Підтримка ВПО.
- Забезпечення соціальними послугами людей похилого віку, людей з інвалідністю, зокрема дітей, хворих, які не здатні до самостійного обслуговування і потребують сторонньої допомоги.
- Створення умов для виконання функцій, покладених на органи соціального захисту населення, в частині реалізації державної політики у сфері соціальної підтримки жителів міста.
- Надання одноразової адресної грошової допомоги дітям-сиротам, дітям, позбавленим батьківського піклування, людям з їх числа на оформлення права власності на житло.

Забезпечення реалізації заходів, передбачених Програмою, здійснюється за рахунок коштів місцевого бюджету, а також за рахунок інших незаборонених чинним законодавством джерел.

Програма надання фінансової підтримки мешканцям м. Запоріжжя, житло яких було зруйновано або стало непридатним до проживання внаслідок ракетних обстрілів, диверсій тощо, спричинених військовою агресією Російської Федерації (затверджена Рішенням Запорізької міської ради від 27.01.2023 № 4).

Головна мета Програми — надання фінансової підтримки жителям Запоріжжя, житло яких було зруйноване або стало непридатним до проживання внаслідок ракетних обстрілів, диверсій тощо, спричинених військовою агресією Російської Федерації.

Основні заходи Програми — виплата матеріальної допомоги у розмірі 10 000,00 грн щомісяця, починаючи з місяця, у якому житло було зруйноване або стало непридатним до проживання внаслідок ракетних обстрілів, диверсій тощо, спричинених військовою агресією Російської Федерації.

Забезпечення реалізації заходів, передбачених Програмою, здійснюється за рахунок коштів місцевого бюджету, а також за рахунок інших незаборонених чинним законодавством джерел.

Інформація щодо забезпечення виконання заходів місцевих цільових програм підтримки ВПО відповідними фінансовими та організаційними ресурсами

Відповідно до офіційного листа Департаменту соціального захисту населення Запорізької міської ради від 22.03.2024, підготовлений проєкт рішення виконавчого комітету Запорізької міської ради «Про затвердження звітів про виконання міських цільових програм Департаменту соціального захисту населення Запорізької міської ради за 2023 рік», який після відповідних погоджень буде винесено на розгляд чергового засідання виконкому Запорізької міської ради. Наразі на офіційних джерелах звіти відсутні.

Інформація про чинні НПА, спрямовані на соціальну підтримку і захист населення, надання додаткових гарантій та пільг

Локальні НПА за визначеним напрямом відсутні, порядки реалізації окремих завдань Міської комплексної програми соціального захисту населення міста Запоріжжя на 2022–2024 роки затверджені як додатки до Програми.

**Підсумкова таблиця щодо проаналізованих місцевих
нормативно-правових актів**

Область / населений пункт, громада	Всього НПА (зокрема проєктів НПА)		З них за тематикою				
	Регіональні, місцеві програми	Місцеві НПА щодо надання додаткових пільг, соціальних гарантій тощо	Програми щодо підтримки населення	Програми щодо підтримки ВПО	НПА, спрямовані на додаткову підтримку населення	НПА, спрямовані на додаткову підтримку ВПО	Проєкти НПА щодо підтримки ВПО
Запорізька обл., Запорізька МТГ	2	0	2	0	0	0	0

**Підсумкова таблиця щодо включення до програм і місцевих
нормативно-правових актів ВПО, врахування їхніх потреб та інтересів**

Область / населений пункт, громада	Програми та НПА щодо підтримки населення			Програми (зокрема проєкти) та НПА щодо підтримки ВПО	
	Всього	З них містять заходи та положення щодо підтримки ВПО	З них потребують внесення змін або доповнень	Всього	З них потребують внесення змін або доповнень
Запорізька обл., Запорізька МТГ	2	1	1	0	0

***Аналіз наявних програм і проєктів програм, місцевих НПА на предмет
включення до них ВПО, дотримання їхніх прав,
врахування потреб та інтересів***

Підсумовуючи аналіз місцевих політик та програм, слід зазначити, що у Запоріжжі в межах чинних програм приділяється увага рівню дотримання прав, врахуванню потреб і законних інтересів ВПО. Доцільності розроблення окремих програм для підтримки ВПО немає. Наявні програми соціального напрямку охоплюють основні потреби жителів міста, але є певні недоліки, які підлягають доопрацюванню ОМС.

Так, під час моніторингу було проаналізовано дві міські програми, спрямовані на надання додаткових пільг, соціальних гарантій тощо. За результатами моніторингу можна дійти висновку про широкий перелік заходів у напрямі соціальної підтримки людей, які проживають на території Запоріжжя. Основною програмою, в межах якої здійснюється надання соціальної підтримки населенню, є Міська комплексна програма соціального захисту населення міста Запоріжжя на 2022–2024 роки. Відсутність у більшості видів допомог, передбачених цією Програмою, чітко визначеного права людей з числа ВПО на отримання таких допомог може мати негативний вплив і допускати двозначне тлумачення. Це створюватиме додаткові труднощі для реалізації ВПО власних прав і законних інтересів.

**Висновки за результатами проведеного аналізу місцевих політик
і програм у сфері соціального захисту**

Проаналізувавши наявні місцеві програми Запорізької МТГ, які розміщені у відкритому доступі на сайтах громади, а також отримані відповіді на відповідні запити, можна зробити висновок, що загалом у громаді приділяється увага дотриманню прав, врахуванню потреб і законних інтересів ВПО. Проте наявні зауваження до Міської комплексної програми соціального захисту населення міста Запоріжжя на 2022–2024 роки. Вона потребує редакційної правки для забезпечення більш повного охоплення потреб ВПО.

Рекомендації

З метою усунення перешкод в отримання пільг і допомог окремими категоріями населення, зокрема людьми, які перебувають на обліку в Запорізькій МТГ як ВПО, пропонуємо внести зміни до Міської комплексної програми соціального захисту населення міста Запоріжжя на 2022–2024 роки, що визначає порядок надання пільг і допомог окремим категоріям населення Запорізької МТГ. В подальшому під час ухвалення нових програм, спрямованих на соціальний захист населення, необхідно передбачати впровадження заходів, спрямованих на підтримку ВПО. Для цього слід залучати представників з числа членів Консультативної ради з питань ВПО при міському голові Запоріжжя до розроблення та погодження проєктів місцевих програм або інших НПА.

Чинна редакція заходу програми / положення НПА	Запропонована редакція заходу програми / положення НПА	Результат запропонованих змін та/або доповнень
<p><i>Міська комплексна програма соціального захисту населення міста Запоріжжя на 2022–2024 роки (затверджена Рішенням Запорізької міської ради від 22.12.2021 № 38), зі змінами</i></p>		
<p>Завдання і заходи програми Завдання 1. Комплексні заходи по соціальному захисту населення. З метою соціального захисту найбільш вразливих верств населення міста Запоріжжя заплановано надання двох основних видів допомоги: – адресна допомога за особистим зверненням тим сім'ям або окремим громадянам, які опинилися в складних</p>	<p>Завдання і заходи програми Завдання 1. Комплексні заходи по соціальному захисту населення. З метою соціального захисту найбільш вразливих верств населення міста Запоріжжя заплановано надання двох основних видів допомоги: – адресна допомога за особистим зверненням тим сім'ям або окремим громадянам, які опинилися в складних життєвих обставинах, зокрема внутрішньо переміщеним особам, які перебувають</p>	<p>Завдання і заходи програми Завдання 1. Комплексні заходи по соціальному захисту населення. З метою соціального захисту найбільш вразливих верств населення міста Запоріжжя заплановано надання двох основних видів допомоги: – адресна допомога за особистим зверненням тим сім'ям або окремим громадянам, які опинилися в складних життєвих обставинах, зокрема внутрішньо переміщеним особам, які перебувають</p>

<p>життєвих обставинах; – адресна цільова допомога окремим категоріям мешканців міста, які найбільше потребують соціальної підтримки (особи з інвалідністю, сім’ї з дітьми, ветерани війни, сім’ї загиблих військовослужбовців тощо);</p>	<p><i>на обліку та проживають на території міста Запоріжжя;</i> – адресна цільова допомога окремим категоріям мешканців міста, які найбільш потребують соціальної підтримки (<i>люди</i> з інвалідністю, сім’ї з дітьми, <i>ветеранки і</i> ветерани війни, сім’ї загиблих <i>військовослужбовиць/вців</i> тощо, <i>зокрема внутрішньо переміщені особи, які перебувають на обліку та проживають на території міста Запоріжжя</i>);</p>	<p><i>на обліку та проживають на території міста Запоріжжя;</i> – адресна цільова допомога окремим категоріям мешканців міста, які найбільш потребують соціальної підтримки (<i>люди</i> з інвалідністю, сім’ї з дітьми, <i>ветеранки і</i> ветерани війни, сім’ї загиблих <i>військовослужбовиць/вців</i> тощо, <i>зокрема внутрішньо переміщені особи, які перебувають на обліку та проживають на території міста Запоріжжя</i>);</p>
---	---	---

Дослідження провела Благодійна організація «Благодійний фонд “Стабілізаційний Суппорт Сервісес”» у лютому – червні 2024 року за фінансування Агентства ООН у справах біженців в Україні (УВКБ ООН).

Зміст цієї публікації є виключно відповідальністю БО «БФ “ССС”» та не може використовуватися, щоб відобразити думку Агентства.

Підпишіться на наш фонд у соціальних мережах, щоби слідкувати за дослідженнями системи соціального захисту населення, отримувати новини щодо допомоги постраждалим людям в Україні та дізнаватися про актуальні зміни законодавства.

НАШ САЙТ:

<https://sss-ua.org>

ЕЛЕКТРОННА ПОШТА:

info@radnyk.org

FACEBOOK:

[@stabilizationsupportservices](https://www.facebook.com/stabilizationsupportservices)

INSTAGRAM:

[@stabilizationsupportservices](https://www.instagram.com/stabilizationsupportservices)

TELEGRAM:

[@SSS_Ukraine](https://www.t.me/SSS_Ukraine)

TWITTER:

[@SSS_Ukraine](https://www.twitter.com/SSS_Ukraine)